

ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: Рев-225/05
Бања Лука, 16.10. 2007. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Петра Бајића, као председника вијећа, Виоланде Шубарић, Стаке Гојковић, Горјане Попадић и Дарка Осмића, као чланова вијећа, у правној ствари АД М.К. Л., Предузеће за услуге и промет из Б. против туженог Д.о. А.Д. З., ради поништења судског поравнања - вриједност спора 151.242,30 КМ, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Окружног суда у Б. број Пж-52/03 31. 12. 2004. године, на сједници одржаној 16.10. 2007. године донио је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Ревизија се уважава, укида се пресуда Окружног суда у Б. број Пж-52/03 од 31. 12. 2004. године и предмет враћа другостепеном суду на поновно суђење.

О б р а з л о ж е њ е

Првостепеном пресудом Основног суда у З. број Пс-101/2001. од 10.6.2002. године усваја се тужбени захтјев те се поништава судско поравнање закључено пред Основним судом у З. под бројем Пс-41/00 од 6. 9. 2001. године по којем је обавезан тужени ОДП А.М. Л. да тужитељу Д.О. АД З. на име уложених средстава исплати износ од 14.918,65 КМ, на име изгубљене добити износ од 130.323,65 КМ, све са законском затезном каматом почев од 4.4.2000. године до исплате и да тужитељу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 6.000,00 КМ, те парница враћа у стање прије закључења поравнања и обавезује тужени да тужитељу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 300,00 КМ.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Б. број Пж-52/03 од 31. 12. 2004. године жалба туженог се уважава, првостепена пресуда преиначава тако што се у цјелини одбија тужбени захтјев тужитеља, те одлучује да свака странка сноси своје трошкове.

Благовремено изјављеном жалбом тужитељ побија другостепену пресуду због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, с приједлогом да се побијана пресуда преиначи тако да се у цјелини усвоји тужбени захтјев.

Одговор на ревизију није поднесен.

Ревизија је основана.

Предмет спора у овој правној ствари је захтјев тужитеља за поништење судског поравнања закљученог дана 6.9.2001. године између правног предника тужитеља и туженог у предмету Основног суда у З. број Пс-41/00.

Првостепени суд је своју пресуду засновао на слиједећим чињеничним утврђењима: да су правни предник тужитеља ОДП А.М. из Л. и тужени у предмету Основног суда у З. број Пс-41/2000 дана 6.9.2001. године закључили судско поравнање по којем је ОДП А.М. Л. обавезан да Д.о. АД З. на име уложених средстава исплати износ од 14.918,65 КМ и на име изгубљене добити износ од 130.323,65 КМ, све са законском затезном каматом почев од 4.4.2000. године до исплате, те трошкове спора у износу од 6.000,00 КМ; да је наведено поравнање за ОДП А.М. из Л. потписао директор П. М. у својству његовог законског заступника; да П. М. није био лице овлаштено за заступање ОДП А.М. Л. од 25.8.2001. године када је у судски регистар био извршен упис статусне промјене тога предузећа; да је према изјави датој у својству свједока код тога суда на рочишту одржаном дана 10.6.2002. године П. М. наведено поравнање потписао под утицајем принуде и пријетње путем неколико анонимних позива од стране непознатих лица на његов службени и кућни телефон упућених њему и његовој породици да уколико не закључи судско поравнање и не појави се пред судом да ће његов живот бити угрожен. На основу ових утврђења првостепени суд из изјаве свједока П. М. закључује да је он на одређени начин био принуђен или се налазио у заблуди приликом закључења спорног судског поравнања, те да исти у то вријеме није био ни лице овлаштено за заступање ОДП А.М. Л. већ да је то почев од 25.8.2001. године био Б. Ј., ради чега усваја тужбени захтјев постављен у овој парници.

Другостепени суд усваја жалбу туженог и преиначава првостепену пресуду тако да у цјелини одбија тужбени захтјев тужитеља у предметној парници налазећи да је П. М. у вријеме закључења спорног судског поравнања био уписан у судски регистар као директор правног претходника тужитеља без икаквих ограничења све до 19.10.2001. године. Истовремено налази да је неприхватљив закључак првостепеног суда да је П. М. закључио предметно поравнање под пријетњом непознатог мушкарца за његов живот и живот његове породице, а који се заснива на његовом исказу датом у својству свједока, налазећи да му се није могло повјеровати из разлога што је исти заинтересован да тужитељ успије у овој парници.

У овом ревизионом поступку тужитељ више не оспорава да је П. М. у вријеме закључења судског поравнања имао статус директора правног претходника тужитеља ОДП А.М. Л. и да је у том својству био овлаштен за закључење судског поравнања. Међутим, и даље истиче да је П. М. предметно поравнање закључио под утицајем пријетње и да је оно стога ништаво у смислу члана 60. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78 до 57/89 и „Службени гласник РС број 17/93 до 3/96, даље: ЗОО), тврдећи да је другостепени суд своју одлуку донио уз другачију оцјену свједока П. М., од оне коју је дао првостепени суд, те је тако поступио супротно основним принципима процесног права који се односе на слободно судијско увјерење у оцјени доказа, принципу непосредности, усмености и јавности главне расправе.

Према одредби члана 60. ЗОО ако је уговорна страна или неко трећи недопуштеном пријетњом изазвао оправдани страх код друге стране тако да је ова због тога закључила уговор, друга страна може тражити да се уговор поништи (став 1), а страх се сматра оправданим ако се из околности види да је озбиљном опасношћу угрожен живот, тијело или друго значајно добро уговорне стране или трећег лица (став 2.). Из предњег произлази да се код пријетње притисак на вољу уговорника врши психичким путем, да се постиже изазивањем оправданог страха од будуће опасности која ће се десити самом уговорнику или његовој имовини или њему блиским лицима уколико не закључи одређени уговор, тако да доводи до потпуног одсуства воље за закључење уговора. Изазивање оправданог страха мора бити тако да лице коме се пријети закључује уговор управо од тога страха. Свако присиљавање не мора бити правно релевантно, већ је потребно да је пријетња пресудно утицала на доношење одлуке о закључењу уговора. Да би одлучујуће утицала на изјаву воље пријетња треба да представља озбиљан акт којим се врши притисак и да изазове неотклоњиви страх због кога лице и изјављује вољу у смислу закључења уговора. Озбиљност се цијени према сваком конкретном случају узимајући у обзир све околности које могу бити од утицаја на изазивање озбиљног страха.

Стога је правилан приступ другостепеног суда да оцјену изјаве свједока П. М., о пријетњи које су наводно њему упућивале одређене особе за закључење предметног судског поравнања, треба вршити према околностима конкретног случаја имајући у виду и чињеницу да он због свог статуса може имати интерес да тужитељ успије у спору.

Међутим, по оцјени овога ревизијског суда ревидент основано указује да је другостепени суд својом пресудом повриједио закон. Повреда се састоји у томе што се другостепени суд упустио у оцјену доказа изведених пред првостепеним судом дајући другачију оцјену чињеница и другачију оцјену вјеродостојности исказа свједока П. М. од оцјене првостепеног суда. Таквим поступком другостепени суд је повриједио процесно правило слободног судијског увјерења при оцјени доказа из разлога што другостепени суд не може у нејавној сједници другачије цијенити доказе непосредно изведене пред првостепеним судом, као и начело непосредности из одредбе члана 4. Закона о парничном поступку („Службени лист СФРЈ“ број 4/77 до 35/91, те "Сл. гласник РС" бр. 17/93 и 32/94) у вези са одредбом члана 456. ст. 1. Закона о парничном поступку РС. Другачију оцјену исказа свједока саслушаних пред првостепеним судом, од оне коју им је дао првостепени суд, другостепени суд може дати само на основу одржане расправе на којој стиче увјерење на основу непосредно изведених доказа.

Првостепену пресуду другостепени суд може преиначити само у случајевима одређеним у члану 229. Закона о парничном поступку РС, који се у овој правној ствари примјењује на основу одредбе члана 456. став 2. истог Закона. Према томе, ако је првостепени суд при утврђивању чињеничног стања пропустио да оцјени извјесну околност, која би могла бити од утицаја на чињенично стање, или ако у току првостепеног поступка није извиђена нека битна околност, или ако је првостепени суд засновао своју пресуду на погрешној и неправилној оцјени непосредно изведених доказа, а другостепени

суд при разматрању првостепене пресуде нађе да стоје недостаци и у првостепеном поступку, као и кад би било потребно ради неправилности судске одлуке да се ти недостаци отклоне и чињенично стање допуни или исправи, другостепени суд је, правилном примјеном наведеног процесног правила, могао отклонити само заказивањем расправе у смислу члана 217. став 2. Закона о парничном поступку РС, а никако да се даје нова оцјена доказног материјала који је био предмет оцјене првостепеног суда и на основу кога је утврђено једно чињенично стање.

Наиме, према одредби члана 217. став 2. Закона о парничном поступку РС, који је ступио на снагу након доношења првостепене пресуде и примјењује се на основу члана 456. став 2. истог Закона другостепени суд ће заказати расправу, између осталог, када оцијени да је ради правилног утврђивања чињеничног стања потребно пред другостепеним судом поновно извести већ изведене доказе.

Због наведеног другостепени суд у наставку поступка мора сагласно одредби члана 217. ст. 2. ЗПП РС поновно извести доказ саслушањем свједока П. М. ради правилне оцјене изјаве овог свједока која је релевантна за правилно пресуђење у овој правној ствари.

Стога произлази да постоји повреда одредбе парничног поступка која је основ за укидање побијане другостепене пресуде из члана 249. ст.1. Закона о парничном поступку РС, ради чега је ревизија тужитеља уважена и другостепена пресуда укинута, те одлучено да се предмет врати другостепеном суду на поновно суђење, да тај суд у даљем току поступка отклони указане недостатке, изведе парничне радње и расвијетли спорна питања на која је напријед указано, сагласно одредби члана 253. у вези са чланом 228. Закона о парничном поступку РС.

Предсједник вијећа
Петар Бајић